

SÉTÁLUNK, SÉTÁLUNK

Sörös vagy boros?

szöveg: Horváth Júlia Borbála, fotó: Baric Imre

hír: Európa-szerte szokás, hogy a gyárak városukról nevezik el alapsörüket. Így kapta nevét a Kőbányai Világos is, melynek gyártását éppen 70 éve, 1948-ban kezdték el. A városrész címere – a márka jellegzetes kék és piros színeit kiegészítve – a mai napig megjelenik a termék csomagolásán (forrás: Kőbányai Sör).

Utolsó pelyheit szemezgeti az ég, két napja végre megérkezett az ideai tél. Kőbánya-Óhegy méltón fogadta a havazást; fehérezüst parkokra ébredt a lakosság: Ilyen is létezik? A többség ablak mögül kémlel kifelé, tervez és szervez: esetleg ebéd után közelebről beleszagol a tobozillatú délutánba. A Csósztorony előtt viszont már toporogva gyülekeznek az érdeklődők; a beharangozó szöveg elolvasása óta tudják, hogy e vasárnap délelőttöt hol fogják tölteni.

– *Rózsa Sándor banditáival sokfelé portyázott az országban, nyomában a pandúrokkal, akik elől szinte mindig meglépett egy-egy út menti csárda alatt kígyózó alag-*

úton át. Kőbányán nem voltak betyárok, sem pandúrok, viszont volt és van egy, a kerület nagy része alatt megbújó pincerendszer.

Még hogy titkos alagút... A józan gondolkodás nem idegen a résztvevőktől, de ezúttal sokkal inkább a praktikák, mintsem a színes legendák érdeklik őket. Eredetileg a nyári sörszezonban jöttünk volna... Ember tervez, szervező végez; nem rossz döntés a fagyos mínuszban inkább a föld alatt, állandó nyolc-tíz fokos hőmérsékleten múltatni az időt. A meglepetések órái következnek, a sétavezető méltóképpen indítja a programot: Kérek mindenkit, hogy mutakozzon be a mellette állónak... Mo-

solyogva kezelnek a résztvevők, jóérzés tölti el azokat, akik mise helyett ezúttal a kirándulást választották, majd folytatódik az erős antré.

– *Bemelegítésként mindenkinek adnék egy poharat, és megismerkedünk egy tájlelű meglepetéssel. Ehhez dugóhúzóra van szükség... Kőbányát ugyanis eredetileg nem a sör-, hanem a bortermelés jellemezte. Ki tudja önök közül, kik és milyen fajtákat termeltek itt?*

Tanácsztalanul néznek körbe a megszólítottak, néhány tétova közül elhangzik: *budai vörös, svábok, filoxéra...*

– *Úgy látom, mindenki sörös... Segítetek: noha Pesten vagyunk, most körülbe-*

lül olyan magasságon állunk, mint a budai Várhegy; száznegyvennyolc méteren. Annak idején szerb telepések kezdték a szőlőművelést, és a vörösdinka nevű fehérbort készítették. A filoxéra-járvány Pancsova felől érkezett Magyarországra, és nem gomba, hanem a gyökéren élősködő rovar okozta. A többi stimmel, egészségünkre!

Összetoppannak a műanyagpoharak, a Kéknyelű, a Hárslevelű, a Szőlőhegy és a Csósztorony utcából érkező helyi lakosok elégedetten csettintenek. Utóbbi egykori haszonépítményként szolgált; az örök fentről nézgették a szekereket, s ellenőrizték, rendben folyik-e a termelés.

– Nem akármilyen mesterség volt az! Leginkább tótok végezték. Több nyelven beszéltek, hiszen távoli tájakról érkeztek a kereskedők. A lakosok állattenyésztéssel

is foglalkoztak; 1881-ben hatszázezer disznót neveltek a kerületben, ami jelentősen rontotta a levegőt. A tervezett ligetteleki vigalmi negyed például a szag miatt nem valósulhatott meg.

Bezzeg Mátyásföldön... Onnan kitiltották az efféle állatokat... Nem bontakozhat ki a párhuzam, miszerint miféle más egységek telepedhettek meg a helyükön, mert a társaság közelít a bűvös bányabejárathoz.

– Helytörténetünk szorosan kapcsolódik Mátyásföldhöz. A talajba kerülő szennyvíz mérgezte a karsztvizet, ezért a sörgyár a szomszédos kerületben fúrt új, mélyebben fekvő kutakat. Hatására viszont megemelkedett a vízszint; vannak pincék, amelyek azóta is víz alatt állnak. Azokat most nem tudjuk megnézni. A borozás egyetlen fennmaradt emlékét viszont igen...

A múlt suhintása érződik a Harmat utcában, az egykori prэшázikó önkormányzati tulajdon, idős néni lakja. Az egyszerű épület köré képzelődik, amint gumilapátos szivattyú és egyéb segédeszközök híján, meztelen talppal nyertek nedűt a szőlőből, s olykor ragacos lábbal ugrottak csizmába, hogy le ne maradjanak a szüreti sokadalom huncutságairól. *Haladjunk a korrall, lássuk a sört!* A labirintusba lépés előtt megcsodálható a kutyakiképző telep, ahol a kör közepén éppen egy vékonydongájú vizsla és két masszív masztiff méri össze erejét a gazdiéval.

– Egykor kietlen rét volt, itt állították fel a spotokat, amikkel zavarták a Szabad Európa adását. A területet állami tulajdonban tartották, sőt a pincerendszer jó részét is; szükséglakásokat alakítottak ki benne. Manapság úgy nyolcezer hajléktalan él itt...

Vigyázat, ipari területen haladunk át! Keskeny ösvényen egymást segítik a kirándulók, fényes fagybőr telepedett a talajra; igazi hát a túra. A tárnabejáratnál néhány eligazító szó az órség részéről: *Mehetnek!* Kissé árnyalódik a kép, s az érdeklődők áhítattal ereszednek az egykori bánya kies tárnái közé.

– *Mint az elnevezés is utal rá, a Pannon-tenger idején képződött mészkőrétegben a XVII. századtól végeztek kőbányászatot, mintegy harminc kilométeres szakaszon. A kinyert kő jelentős szerepet kapott az építészeten: az Országház, a Tudományos Akadémia, az Operaház, a Margit-híd, a Mátyás-templom, a Halászbástya és számos belvárosi palota falai készültek belőle. Idővel azonban végecssé vált az anyag, és 1890-ben bezárták a bányát.*

No, azért Ezüst-hegy is hozzájárult a termeléshez... A harmadik kerületi pár bemutatja szűkebb hazáját közvetlen sétaszomszédjainak, cserébe információkat kap a sörélesztő és a kristálymaláta házi erjesztéséről. *Ne szaladjanak előre...* A túravezető kéri a társaságot, hogy lehetőleg senki ne vesszen el, de segítőtje a biztonság kedvéért a sor végére áll, hogy összeterelje az elkóborolt turistákat.

– Az egykori tárnát a háború alatt óvóhelynek, sőt repülőgép-összeszerelő műhelynek használták. De próbálkoztak benne gombatenyésztéssel, ameddig az EU üvegházak alá nem terelte a termelést. A sörgyártás viszont hosszú ideig virágzott, amit első sorban a fúrt kutaknak, és a kedvező csíráztató klímának köszönhetnek.

Rengeteg sörféle van, viszont kevés gyártó... A szakértő látogatók lelkesen sorolják

a fajtákat, a történeti hűség viszont minduntalan visszakanyarodik a kiindulópont-hoz. *Ne legyenek illúzióink...*

– A Dreher–Aich–Haggenmacher családok közötti üzleti kapcsolatot rokoni szálakkal erősítették; vagyis egymás között házasodtak. Dreher Jenő feleségével, Haggenmacher Lilyvel, a közös birtokok gyarapításán és a söripar fellendítésén dolgozott. Kialakították az alvállalatokat, és természetesen egy kézben tartották. Még reklámversikét is faragtak: *Nézd, hogy hízik a kis bébi: Dreher-tejet adnak neki...*

Bámulva vonulnak a sétálók, a hatalmas, boltíves termekbe képzelik a serfőző kádakat. *Templom a föld alatt?* Hitetlenkednek néhányan, és nehezen tudják elképzelni, hogy a bombázások elől ide menekítettek az oltárt, s hogy valaha a munkaadó a lakhatás- és élethezről is gondoskodott dolgozói számára.

– *Ugyan nem találtunk feljegyzést róla, de több mint valószínű, hogy a munkások és a tulajdonos család kápolnának használták ezt a termet. Három van belőlük. Miután felmegyünk, megmutatom a lakótömböt, és a lovaspóló-pálya helyét... Sajnos a sörgyártás a trianoni események után jelentősen visszaesett, egyszerűen csökkent a kereslet. Az államosítást követően pedig a Duna Csokoládégyár foglalta el az egykori üzemterületeket. Ki emlékszik a csúcstermekre?*

Néhányan csillogó szemmel látják viszont a Százszorszép desszert impozáns dobozát.

– *Nagyanyámé volt... Nyilván üres már, de szolgálhatok helyette Dunakavicsal és Franciadrazsával... Furulyarágót sajnos nem tudtam szerezni mára...*

Továbbvonul a csoport, s rövidesen az egykori likörgyár nemrég feltárt, csempézett labirintusába érkeznek. A százötvennyolcas teremben kidobott Varia-bútor, a mellette lévőben politúrozott iratszekrény, előtte szétszórva írógéppel írt iratok kellenek magukat történeti kutatásra. A százhatvanhetes terem felől színes gumiruhába öltözött békaemberek érkeznek, és lengyelül beszélnek. Láthatólag jól ismerik egymást. *Stirlitz tudta, hogy az emberek csak a beszélgetések végére em-*

lékeznek... A fiatalabb korosztálynak fogalma sincs, miféleképpen beszélnek össze a nyugdíjas résztvevők, áhítattal lesnek befelé, ahol egy teremnyi kéklő medencében merülnek alá az extrém sportoknak hódoló baráti csapatok.

– *Sokan járnak ide búvárokodni, egyszerűen azért, mert nemigen találni Közép-Európában ilyen, vagyis a bemenettel azonos kijáratú merülő helyet... Közel harminc méter mély...*

A sétálók megilletődve szemlélik a kőbánya rejtett értékeit, s miután az egykori Dreher-villánál a felszínre bukannak, alig is lepődnek meg azon, hogy itt van Budapest földrajzi középpontja. ●

